

บทปริทัศน์หนังสือ

Garry Gerstle, *The Rise and the Fall of the Neoliberal Order: America and the World in the Free Market Era* (Oxford: Oxford University Press, 2022)

ธเนศ วงศ์ยานนาวา

เสรีนิยมใหม่ปฏิวัติการบนโลกใบนี้มาเกือบครึ่งศตวรรษ โดยมุ่งสร้างให้ผู้คนทั้งหลายเป็นปัจเจกชนที่สามารถมั่งคั่งได้จากกรมีจิตใจผู้ประกอบการ (p. 93) ทุกๆ อย่างของชีวิตเป็นเรื่องของการแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุด มนุษย์คือสัตว์เศรษฐกิจ การขึ้นมามีอำนาจของเสรีนิยมใหม่ทำให้แนวทางเศรษฐกิจแบบเคนส์เซียน (Keynesian) หดความนิยมไป นับตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 2008 ผู้คนในเหล่าประเทศตะวันตกเริ่มรับรู้ถึงหายนะที่มีต่อคนไร้สมบัติและความมั่งคั่ง

ถึงแม้ว่าความผันผวนของภาคการเงินจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดก่อนหน้านี้ก็คือวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชีย ถึงกระนั้นก็ดีภาคการเงินเป็นหัวหอกลำคัญของทุนนิยม โดยขยายตัวไปด้วยพลังของเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะ Gramm-Leach-Bliley Act (1999) ที่เพิ่มความมั่งคั่งให้กับภาคการเงิน แต่ ‘Financial Instability Hypothesis’ ของ Hyman Minsky ก็ไม่ได้รับยอมรับจนกระทั่งเมื่อหายนะประจักษ์ตรงหน้า เมื่อ Donald Trump ขึ้นมามีอำนาจเส้นทางของโลกาภิวัตน์และการค้าเสรีถูกโจมตีอย่างหนัก จีนเป็นเป้าหมายสำคัญของการโจมตีด้วยพลังของโรคระบาดทำให้ภาพของอุปทานขาดแคลนและการต้องพึ่งพาต่างประเทศมากเกินไปกลายมาเป็นสำนึกแบบใหม่ที่ผลักดันให้เสรีนิยมใหม่ถดถอยแต่เสรีนิยมใหม่ถดถอยขนาดไหนหรือ?

สำหรับสหรัฐอเมริกาช่วงเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกการจัดระเบียบสังคมการเมืองแบบ ‘New Deal’ ของ Franklin D. Roosevelt นั้นเติบโตขึ้นในอีกฟากฝั่งหนึ่งมหาสมุทรแอตแลนติก ในขณะที่อีกฟากหนึ่งของมหาสมุทรแอตแลนติกก็ต้องการจัดระเบียบเศรษฐกิจตกต่ำด้วยการแทรกแซงของรัฐ จากแนวทางเศรษฐกิจแบบ Keynesian ไปจนถึงการดูแลสวัสดิการตาม ‘Beveridge Plan’ ของอังกฤษคือหนทางสำคัญของการป้องกันไม่ให้คนหันไปสู่คอมมิวนิสต์ การรวมศูนย์โดยอำนาจรัฐเป็นกรอบความคิดแห่งยุคสมัย จากรัฐสวัสดิการของเหล่าประเทศนอร์ดิกไปจนถึง ‘National Socialism’ บ่งบอกสำนึกแห่งยุคสมัยที่ก้าวข้ามพ้นช่องว่างของมหาสมุทร

นโยบาย ‘New Deal’ เป็นปฏิบัติการทางการเมืองเศรษฐกิจสังคมที่ช่วยให้สังคมอเมริกันไม่เป็นคอมมิวนิสต์ นับตั้งแต่รัฐบาลบอลเชวิคขึ้นมามีอำนาจสหรัฐอเมริกาไม่ได้สถาปนาสายสัมพันธ์กับบอลเชวิค จนกระทั่งทศวรรษ 1930

“ระเบียบทางการเมือง” แบบ ‘New Deal’ เป็นระเบียบที่ FDR ถือว่าเป็น “ระเบียบเสรีนิยม” (liberal order) (p. 81) ถึงแม้ว่าประธานาธิบดี Herbert Hoover จะเห็นว่า “ธุรกิจแบบที่รัฐบาลสั่ง” (government-dictated business) ก็ตาม (p. 85) สองคนจึงยลตามช่อง

ความหวังที่จะทำลายความยากจนให้สิ้นซากเป็นความหวังของ Herbert Hoover แต่เศรษฐกิจตกต่ำทำลายความฝันนี้ (p. 31) เศรษฐกิจตกต่ำในทศวรรษ 1930 ยิ่งทำให้ความกลัวคอมมิวนิสต์อาจจะกลายเป็นความจริง การเมืองแบบ New Deal ของ FDR ได้รับการยอมรับจากฝ่ายตรงกันข้ามจนกลายเป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์อเมริกัน Garry Gerstle ที่ทำมาหากินอยู่ในประเทศอังกฤษเรียกว่า “ระเบียบทางการเมือง” (political order) (p. 38) ที่ครอบคลุมช่วงเวลาที่ยาวนานหลายทศวรรษ

ความหวาดกลัวที่สำคัญที่สุดของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่บอเลเชวิคประสบความสำเร็จทางการเมือง แล้วก็คือสหภาพแรงงาน (labor union) สหรัฐอเมริกาเอนเอียงไปกับค่ายสังคมนิยม เช่น ฮอลลิวูด เป็นต้น ปัญหาความกลัวคอมมิวนิสต์กลายเป็นความบ้าคลั่งด้วยการไล่ล่าคอมมิวนิสต์ในช่วง McCarthyism จากนักวิชาการจนถึงสหภาพแรงงานไปจนถึงดาราภาพยนตร์ทุก ๆ คนถูกไล่ล่าอย่างเท่าเทียมกัน การไล่ล่าตรวจสอบว่าเป็นคอมมิวนิสต์ดำเนินไปอย่างหนักหน่วงส่วนยุโรปพลังของคอมมิวนิสต์แพร่กระจายไปยังส่วนต่างๆ เช่น ฝรั่งเศส (p. 36) เป็นต้น ในช่วงเวลาของประธานาธิบดี Harry Truman เผด็จการแบบคอมมิวนิสต์นั้นเลวร้ายพอกับนาซี ผลงานของ Hannah Arendt ยืนยันความคิดแบบนี้ (p.35)

พรรคริพับลิกัน (Republican) ขนานแท้ที่นิยมชมชอบเสรีภาพ (liberty) อันเป็นอุดมการณ์ที่ถือว่าเป็นค่านิยมสำคัญของอเมริกันนั้นเกลียด ‘New Deal’ เช่น Robert Taft นักการเมืองจากมลรัฐโอไฮโอ ลูกชายคนโตประธานาธิบดี William Howard Taft ผู้เห็นว่า “ระเบียบการเมือง New Deal” เป็นภัยต่อเสรีภาพของคนอเมริกัน (p. 39) ถึงแม้ว่าริพับลิกันจะมีอำนาจในสภาในปี ค.ศ. 1946 แนวทางของ Taft ที่ยึดหัดความคิดแบบ “กูจะไม่ยุ่งกับใคร” (isolationist) กลับไม่ได้รับความนิยมท่ามกลางความหวาดผวากับคอมมิวนิสต์ (p. 39) การออกไปด้านคอมมิวนิสต์ถึงบ้านด้วยการปิดล้อมกลายเป็นความคิดสำคัญ

ในขณะที่รีพับลิกันแบบประธานาธิบดี Dwight Eisenhower ไม่ได้คิดว่า รัฐรวมศูนย์จะเป็นภัยต่อเสรีภาพ จากสงครามทำให้เขาเห็นถึงความสำคัญของ รัฐแบบนี้ (p. 42) การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ทำให้รีพับลิกันอย่าง Eisenhower เห็นดี เห็นงามกับการเก็บภาษีสูงๆ ในทศวรรษ 1950 เจ็ดสิบของภาษีใช้ไปกับกิจการ ทางทหารและอาวุธนิวเคลียร์ ในขณะที่เดียวกันพวกรีพับลิกันแบบกลางๆ ก็เห็นดีเห็นงามกับเส้นทางของ New Deal ที่จะนำไปสู่ความคิด ‘Great Society’ ของ Lyndon B. Johnson ในทศวรรษ 1960

ปฏิบัติการของ “ระเบียบการเมือง” เหล่านี้จะเป็นตัวอย่างให้กับสังคม อื่นๆ ว่าอเมริกาประสบความสำเร็จ ประเทศอื่นๆ ควรจะเลียนแบบ “ระเบียบ การเมือง” ที่จะทำให้ผู้คนมีกินมีใช้อย่างเหลือเฟือ จนทำให้ภาพของสังคมบริโภค (consumer society) โดดเด่นมากยิ่งขึ้น การนำข้าวของเครื่องใช้ เช่น ตู้เย็น เป็นต้น ไปให้ Nikita Khrushchev ที่กรุงมอสโกในปี ค.ศ. 1959 โดย Richard Nixon (p. 44) คือการสำแดงความสำเร็จของระบบทุนนิยม

ถึงแม้ว่า Eisenhower จะยังคงเป็นรีพับลิกัน แต่ด้วยสถานการณ์ ทางการเมืองแบบสงครามเย็นความหวังที่จะกลับไปแบบ “ก่อน New Deal” แบบที่ Taft ต้องการนั้นเป็นไปได้ยาก “ภายใต้แรงกดดันของสงครามเย็น Eisenhower ทำให้พรรครีพับลิกันสนับสนุนโครงการของพรรคเดโมแครต (Democrat)” พวกต่อต้านโครงการของพรรคเดโมแครตก็ได้แก่ William F. Buckley กับวารสาร *National Review* ไล่ไปจนถึงดาราภาพยนตร์ผู้เคยสนับสนุน New Deal อย่าง Ronald Reagan เป็นต้น (p. 45)

ในสายตาของรีพับลิกันสายแข็งกลับเห็นว่า Eisenhower คือผู้ทรยศต่อ หลักการของพรรครีพับลิกัน แต่ “สงครามเย็นทำให้ New Deal มั่นคง” (p. 46) เมื่อศัตรูสำคัญคือคอมมิวนิสต์ทั้งรีพับลิกันและเดโมแครตต่างก็ต้องร่วมมือกัน ศัตรูภายนอกทำให้รวมตัวกันได้ แต่การต่อสู้ยังไม่จบสิ้น Hoover Institute ที่มหาวิทยาลัย Stanford ที่อดีตประธานาธิบดี Herbert Hoover เรียนจบมาก็ เป็นสถาบันสำคัญที่มีเป้าหมายที่จะล้มล้าง New Deal (p. 47)

เมื่อเริ่มต้น New Deal ฝ่ายรีพับลิกันยอมให้อำนาจรัฐบาลกลางเพิ่ม มากขึ้นเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคนจนผิวขาว แต่จะไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

ที่จะไปทำลายอำนาจคนผิวขาวในภาคใต้ การแบ่งแยกสีผิวยังคงไว้เหมือนเดิม ถึงแม้ว่าคนผิวดำไปรบให้กับสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่สอง พอหลังสงครามโลกครั้งที่สอง Truman ยกเลิกการแบ่งแยกสีผิวในกองทัพ เส้นทางของการต่อสู้เพื่อยกเลิกสีผิวเพิ่มความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ฝ่ายคอมมิวนิสต์นำเสนอภาพความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน การเข้าไม่ถึงการศึกษา ฯลฯ ของคนสีผิวในสหรัฐอเมริกาได้ไปจนถึงในเอเชียและแอฟริกา “สงครามเย็นช่วยให้เรื่อง ‘civil right’ เป็นเรื่องสำคัญสุด ๆ ในอเมริกา” (p. 50)

การสนับสนุน ‘civil right’ ไม่ใช่เป็นเพราะชนชั้นนำของสหรัฐอเมริกาเห็นดีเห็นงามกับสิ่งนี้ แต่ไม่มีทางเลือก เพราะถ้าไม่ทำก็จะกลับกลายเป็นประโยชน์ต่อสหภาพโซเวียต (pp. 51-52) ประธานาธิบดี Lyndon B. Johnson ไม่มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากเท่ากับการเมืองภายใน ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) ครอบงำความคิดของชนชั้นนำอเมริกัน เพราะฉะนั้นจะต้องเข้มแข็งโดยจะไม่ให้ภาพแบบ Neville Chamberlain ที่ปฏิบัติต่อ Hitler ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง อเมริกันถอยไปไม่ได้ในอีกแล้วในกรณีของเวียดนาม ถึงแม้ว่าการเกณฑ์ทหารไปทำสงครามเวียดนามได้รับการต่อต้านอย่างหนัก การประท้วงสงครามเวียดนามลุกลาม เงินเพื่อขยายตัว (p. 55) ความกลัวคอมมิวนิสต์ทำให้เสียเงินเท่าใดก็ได้จะพึงพินาศทางเศรษฐกิจสังคม แต่ไหนก็ต้องยอมสละทั้งกายและเงิน เพื่อรักษาเสรีภาพของอเมริกันเอาไว้

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาทำทุกวิถีทางที่จะให้โลกเสรีแบบอเมริกันเป็นต้นแบบให้กับประเทศต่าง ๆ จาก Marshal Plan ไปจนถึงการส่งเสริมให้ยุโรปและญี่ปุ่นนั้นสามารถเข้าถึงตลาดอเมริกันได้ เป้าหมายก็เพื่อให้ประเทศเหล่านี้ฟื้นฟูตัวเองอย่างรวดเร็ว ความรวดเร็วของร่ำรวยก็เพื่อให้เส้นทางพัฒนาแบบคอมมิวนิสต์ไม่มีเสน่ห์ สหรัฐอเมริกายอมให้มีการเสียเปรียบทางการค้าเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เลือกคอมมิวนิสต์ นโยบายทางเศรษฐกิจไม่ได้สำคัญเท่ากับเป้าหมายด้านความมั่นคง แต่ในท้ายที่สุดประเทศเหล่านี้ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี เป็นต้น กลับกลายมาเป็นคู่แข่ง อเมริกันขาดดุลการค้ามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 การขยายตัวของการทำให้บริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติไม่ได้ยึดโยงกับรัฐประชาชาติอีกต่อไป (pp. 58-59)

สงครามยัมกิปปู (Yom Kippur War) ของอิสราเอลที่สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรสนับสนุนถูกตอบโต้จากฝ่ายอาหรับในการไม่ส่งน้ำมันในปี ค.ศ. 1973 ราคาน้ำมันพุ่งทะลุฟ้า ในกลางทศวรรษ 1970 การลงทุนต่างประเทศขยายตัวไปยังเกาหลี เม็กซิโก บราซิล ได้หวั่น (p. 62) สภาวะของการถดถอยของอุตสาหกรรม (de-industrialization) เป็นภาพของอดีตเมืองอุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา สภาวะเงินเฟ้อและคนไม่มีงานทำหมายถึงการถดถอยของการดำรงชีวิตในเมือง ปัญหาอาชญากรรมในเมืองใหญ่ขยายตัวตลอดทศวรรษ 1970 และ 1980 (p. 63)

การพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนามผนวกกับปัญหาเศรษฐกิจไปจนถึงความเสื่อมทรามทางศีลธรรมเปิดทางให้กับ Jimmy Carter ผู้เคร่งศาสนาได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี โดยมีความหวังว่าจะลดขนาดของรัฐและพยายามยกเลิกกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ (deregulation) (p. 65) เส้นทางของเสรีนิยมใหม่เริ่มปรากฏตัวภายใต้ความคิดที่ว่า “รัฐบาลแก้ไขปัญหาให้เราไม่ได้...” (p. 67) “รัฐบาลบีบคอธุรกิจเอกชน” แบบเดียวกันกับเศรษฐกิจสังคมนิยมทำให้เกิดความล้าหลัง (p. 69)

จาก Ronald Reagan จนถึง Milton Friedman มาถึง Gary Becker ฯลฯ คือเหล่าผู้คนที่มียุทธศาสตร์สำคัญในการผลักดันเสรีนิยมใหม่ให้มีชีวิตได้จริง แต่ Gary Gerstle เห็นว่าบทบาทของฝ่ายซ้ายที่ชื่นชอบเสรีนิยมใหม่ก็ยังเป็นพลังที่สำคัญอีกอันหนึ่งที่คนมักจะละเลย (p. 98) แต่ Gerstle ก็ไม่ได้เน้นบทบาทของฝ่ายซ้ายมากมายนัก เพราะมีอยู่ไม่กี่หน้าในหนังสือที่กล่าวถึงประเด็นนี้ เรื่องเกี่ยวกับฝ่ายซ้ายในการส่งเสริมเสรีนิยมใหม่จึงมีไม่มากนักในหนังสือเล่มนี้

ฝ่ายซ้ายที่เชื่อในเสรีภาพก็เห็นว่าสังคมอเมริกันถูกควบคุมจัดระเบียบมากเกินไป ด้วยอำนาจของ ‘New Deal’ ทำให้รัฐมีอำนาจมากเกินไป ด้วยความต้องการที่จะให้ผู้คนมีงานทำตามกลุ่มชาติพันธุ์การจ้างงานของรัฐต้องทำให้ครบ “อเมริกันอินเดียน เอเชียแอฟริกัน และฮิสปานิก” ในที่ทำงานหนึ่งๆ จะต้องมีคนเหล่านี้ให้ครบ บริษัทใดที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐต้องปฏิบัติตาม แต่บริษัทใหญ่ไม่ได้ขอการจ้างงานแบบนี้ เพราะทำให้ฝ่าย HR ต้องเผชิญกับความซับซ้อนของการประเมิน บริษัทเล็กยิ่งประสบปัญหามากยิ่งขึ้น เพราะบริษัทเล็กไม่มีเงินจ้างพวก HR หรือมีแผนก HR (p. 114)

สังคมอเมริกันเป็นสังคมระบบราชการควบคุม (bureaucratized society) (p. 99) ฝ่ายซ้ายอเมริกันเหล่านี้มาจากฝั่งตะวันตก แคลิฟอร์เนียตอนเหนือย่าน อ่าวซานฟราน-เบิร์คเลย์ (Bay Area-San Francisco-Berkeley) ทั้งขวาใหม่ (New Right) และซ้ายใหม่ (New Left) จึงผสมพันธุ์กันได้ โดยมีนักเขียนลี้ภัย มาจากรัสเซีย Ayn Rand เป็นหัวหอกสำคัญอีกคนหนึ่งคน (p. 100) การผสมกัน ระหว่างซ้ายกับขวาในสหรัฐอเมริกาปรากฏในวารสาร *Left and Right: A Journal of Libertarian Thought* ที่ออกมาในทศวรรษ 1960 โดยมี Murray N. Rothbard ยิวจากนิวยอร์กเป็นหัวหอก โดยทั้งความเป็นซ้ายหันเข้าหางานนัก เศรษฐศาสตร์ออสเตรียอพยพมาสหรัฐอเมริกาอย่าง Ludwig von Mises (p. 102) ส่วน Rothbard ยังมีบทบาทในการก่อตั้ง Charles Koch Foundation ของ มหาเศรษฐีตระกูล Koch ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็น Cato Institute สถาบันแห่งนี้ พลังสำคัญของพวก 'libertarian' (p.109)

ส่วนผู้คนจาก 'Silicon Valley' ก็เป็นอีกพวกหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างอุดมคติของเสรีภาพที่ผู้คนจะได้จาก 'personal computer' อันเป็น คำของ Steward Brand ทั้งแฮกเกอร์ (Hackers) และนายทุนต่างต้องการเสรีภาพ จนทำให้ฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาร่วมกันได้ ภูมิหลังเหล่านี้เป็นถนนไปสู่เสรีนิยมใหม่ อเมริกัน (American neoliberalism) เพียงแต่แนวทางเหล่านี้ไม่สามารถที่จะเรียกว่า อนุรักษ์นิยมได้ เพราะตลาดเสรีทุนนิยมเต็มไปด้วยพลวัต การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ การทำลายล้าง พร้อมๆ กันกับยึดโยงบุคคลเข้ากับสถาบัน (p. 105)

อุดมการณ์ต่อต้านรัฐขนาดใหญ่ของ Ronald Reagan คือการต่อต้าน พรรคเดโมแครต (Democrat) ด้วยการตอกย้ำกับคนอเมริกันทางใต้ผิวขาวว่า นโยบาย 'New Deal' ทำลายเสรีภาพของคนขาวอเมริกัน เสรีภาพจากการควบคุม ของรัฐจำเป็นที่ Reagan จะต้องตอบสนองคนรวยผู้มากด้วยเสรีภาพด้วยการลด ภาษีให้กับผู้มีรายได้สูงถึง 60% (p. 122) พร้อมๆ กันนั้นก็ย้ำให้เห็นว่าการกัน ศาสนาออกไปจากพื้นที่สาธารณะสร้างความไม่พอใจให้กับผู้คนที่ไม่เห็นด้วยกับ การเปลี่ยนแปลงสายสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ (p. 118) ในสมัยประธานาธิบดี Dwight Eisenhower พยายามให้ศาสนาเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าที่จะเป็นเรื่องการเมือง (p. 117)

Reagan ไม่เพียงแต่เพิ่มงบประมาณทางการทหารสูงขึ้น 20% สูงมากที่สุดในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ยกเว้นในช่วงของสงคราม เพราะไม่ใช่แค่ “ลัทธิคอมมิวนิสต์” แต่ต้องการ “ผลักดันให้ถอยกลับ” (p. 129) หนึ่งในโครงการที่โด่งดังในขณะนั้นก็คือโครงการ ‘Star Wars’ ท่ามกลางการขยายตัวของอาชญากรรม (p. 130) งบประมาณทหารต้องเพิ่ม ตลอดจนการเพิ่มปริมาณของ “ชนชั้นผู้ต่ำสุด” (underclass) (p. 131) พร้อมๆ กันนั้นก็ได้ใช้กลไกศาลสูง (Supreme Court) ในการทำให้โครงการทางการเมืองของเขาประสบความสำเร็จ โดยตั้งนักกฎหมายที่เห็นด้วยกับเขาดำรงตำแหน่งศาลสูงสหรัฐได้แก่ Robert Bork และ Antonin Scalia เส้นทางของเสรีนิยมใหม่จึงไม่ได้มีแค่สำนักชิคาโก (Chicago School) ไม่ได้มีแค่นักเศรษฐศาสตร์ แต่ยังมีเหล่านักกฎหมายที่เดินบนถนนเดียวกัน (p. 124)

เสรีนิยมใหม่ขยายให้ช่องว่างทางชนชั้นขยายตัวให้ห่างมากขึ้น สภาวะการณ์ที่ทั้งคนจนไร้ข้างหลังย่อมหมายถึงหายนะ ตลาดเสรีทำลายเครือข่ายของการดูแล (care) จาก Irving Kristol ผู้สามีไปจนถึงนักประวัติศาสตร์ Gertrude Himmelfarb จึงให้ความสำคัญกับการดูแลรับผิดชอบตัวเอง มีวินัยกับตัวเอง นักประวัติศาสตร์อย่าง Himmerfarb เห็นว่าเทคนิคของสังคมวิศวะสามารถนำมาใช้ได้ คนแต่ละคนจะต้องรู้จักใช้เงิน โดยจะต้องประมาณตนเองให้ได้ว่าจะใช้เงินเท่าไร ห้ามใช้จ่ายเงินเกินตัว นักคิดอนุรักษนิยมใหม่เหล่านี้ต่อต้านความคิดเช่น เฟมินิสต์ เป็นต้น ในพื้นที่ของครอบครัวพวกอนุรักษนิยมหวาดวิตกกับการเสื่อมอำนาจของผู้ชายในครอบครัว เพราะอำนาจของครอบครัวถูกทดแทนด้วยอำนาจรัฐผ่านกลไกสวัสดิการ (pp. 132-133)

ด้วยระเบียบทางการเมืองของเสรีนิยมใหม่ทำให้ประธานาธิบดี Reagan สามารถควบคุมพรรคการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามให้ยอมรับแนวทางของเสรีนิยมใหม่แบบเดียวกันกับในทศวรรษ 1950 ที่ Eisenhower แห่งพรรครีพับลิกัน (Republican) ต้องยอมรับแนวทาง ‘New Deal’ พอถึงครึ่งหลังของทศวรรษ 1970 แนวทาง ‘ตลาดเสรี’ ที่เริ่มได้รับการยอมรับมาตั้งแต่ประธานาธิบดี Jimmy Carter กลายเป็นเรื่องสามัญที่นักการเมืองไม่ว่าจะอยู่พรรคไหนก็ต้องปฏิบัติ (p. 135)

เมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายในต้นทศวรรษ 1990 เสรีนิยมใหม่ขยายตัวไปได้โดยไม่มีใครหยุดยั้ง ฝ่ายสนับสนุนโลกาภิวัตน์รู้ว่าถึงแม้ค่าจ้างแรงงานในสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้ขึ้นสูงเท่ากับรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นของ CEO จนนำไปสู่ปัญหาช่องว่างและความไม่เท่าเทียมกัน แต่สินค้าราคาถูกจากการผลิตในประเทศยากจนทำให้ชนชั้นที่มีรายได้น้อยของสหรัฐอเมริกาได้ซื้อของราคาถูก (p. 146) จนถึงต้นศตวรรษที่ 21 ระเบียบการเมืองแบบ ‘New Deal’ พังทลายหมดสิ้น (p. 147) แต่การเปิดการค้าเสรี เช่น NAFTA กลับถูกมองจาก เช่น Patrick Buchanan มือเขียนคำปราศรัยให้กับประธานาธิบดี Richard Nixon นั้นเห็นว่า จะทำให้เศรษฐกิจและวัฒนธรรมคนผิวขาวพังทลาย (p. 151)

ระเบียบการเมืองเสรีนิยมใหม่ที่ทางสว่างการเมืองให้กับประธานาธิบดีหนุ่ม Bill Clinton ผู้เป็นหัวหอกสำคัญของเสรีนิยมใหม่เฉกเช่นเดียวกันกับ Eisenhower เป็นให้กับ ‘New Deal’ พรรคการเมืองไม่ว่าจะเป็นพรรคแบบไหนก็ไม่อาจจะต้านทานโครงสร้างทางการเมืองเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ได้ Clinton ต้องการตลาดเสรีและมีรัฐบาลเล็ก (p. 155) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 Clinton เป็นประธานาธิบดีของเสรีนิยมใหม่เต็มตัวหรือที่ Gerstle เรียกว่า “Democrat Eisenhower” (p. 156) การเปลี่ยนแปลงความคิดทางเศรษฐกิจจาก Keynesian ไปสู่ Friedmanite ได้รับการยืนยันจากนักเศรษฐศาสตร์ Lawrence Summers (p. 159) อดีตรัฐมนตรีคลังในสมัยประธานาธิบดี Clinton ต่อมาก็ยังเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัย Harvard

โดยมีพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีในทศวรรษ 1990 เช่น ‘Cyberspace’ ที่เปิดทางให้กับพลังของ ‘Silicon Valley’ ด้วย Telecommunication Act 1996 ปลดปล่อยพลังของเทคโนโลยีเข้าสู่ตลาดเสรี (p. 164) มนุษย์ในตลาดเสรีจะได้รับการปลดปล่อยโดยเทคโนโลยีขั้นสูง (p. 170) ในทศวรรษ 1990 พลังเศรษฐกิจของ ‘dot.com’ ผงาดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากปลายศตวรรษที่ 20 มาจนถึงต้นศตวรรษที่ 21 วัฏบุรุษที่จะต้องเลียนแบบคือเหล่าผู้คนในโลก ‘Information Technology’ จาก Bill Gates มาถึง Steve Jobs ไล่มาถึง Jeff Bezos เป็นต้น

Robert Reich อดีตรัฐมนตรีแรงงานในสมัยประธานาธิบดี Clinton ที่ทั้งคู่พบกันที่มหาวิทยาลัย Oxford ประเทศอังกฤษในฐานะ Rhodes Scholar ได้บันทึกว่า แหกสำคัญของชนชั้นนำไม่ใช่ศิลปิน คนได้รางวัลโนเบล นักการทูต อีกต่อไป แต่กลับ CEO ของบริษัทขนาดใหญ่ นายธนาคาร ผู้นำรัฐกลายมาเป็นเซลล์แมน (saleman) ที่จะต้องนำของไปขาย “องค์อธิปัตย์องค์ใหม่” (the new sovereign) คือ “เงินระดับโลก” (global money) (p. 178)

ในฐานะรัฐมนตรีแรงงาน Reich รู้ถึงปัญหาของคนจนและคนรวยเป็นอย่างดี ครั้นเมื่อคนจนถูกตัดสวัสดิการก็จำเป็นต้องหาตาขายปลดปล่อย มารองรับ บริษัทขนาดใหญ่กลายมาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้าง ‘สวัสดิการ’ สิ่งที่ Reich ต้องการก็คือ ‘corporate welfare’ แต่บริษัทขนาดใหญ่ไม่ได้ชื่นชอบความคิดของ Reich แต่อย่างใด Michael Kingsley ผู้เป็นผู้อำนวยการ National Association of Manufacturers ตอบกลับ “บริษัทไม่ได้เหมือนกับสวัสดิการของแม่” (p. 180) ในท้ายที่สุด Reich เปลี่ยนคำที่มีความหมายเชิงลบแบบ ‘corporate welfare’ มาเป็น ‘corporate responsibility’ อันเป็นคำที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ Nightline ในปี ค.ศ. 1996 ข้อเสนอของ Reich ถูกโจมตีจาก Robert Rubin ว่าจะนำไปสู่ ‘class warfare’ (p. 181) ในท้ายที่สุด Reich ก็ต้องลาออกจากการเป็นรัฐมนตรี

Clinton เป็นประธาธิบดีจากคนรุ่น ‘ทหารกระบี่’ ที่เป็นจักรกลสำคัญของเสรีนิยมใหม่ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย Glass-Steagall Act เปิดทางให้กับการควบรวมกิจการภาคการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการควบรวม ธนาคารพาณิชย์ ประกันภัย วาณิชธนกิจ เข้าด้วยกันด้วย Gramm-Leach-Bliley Act (1999) ย่อมทำให้ภาคการเงินมีทรัพย์สินมากมายมหาศาล ด้วยกฎหมายปฏิรูปภาคการเงิน และโทรคมนาคมทำให้ “ฝั่งตะวันตกเชื่อมต่อกับฝั่งตะวันออก ซิลิคอนแวลเลย์ เชื่อมกับวอลล์สตรีท ซานฟรานซิสโกเชื่อมกับนิวยอร์ก” (p. 176)

ในต้นศตวรรษที่ 21 สหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจในแถบทุกมิติ ระเบียบโลกขั้วเดียว (unipolar) แต่โลกไม่ได้สงบสุขตามความฝันอเมริกัน ช่วงเวลาโลกขั้วเดียว (unipolar moment) ไม่ได้เป็นที่ชื่นชอบของผู้คนอีกเป็นจำนวนมาก โลกขั้วเดียวเปิดทางให้กับการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาใน

ดินแดนต่าง ๆ จากอิรักจนถึงอัฟกานิสถาน ถ้าใช้ภาษาของ Samuel Huntington นี่คือ “การปะทะกันทางวัฒนธรรม”

จากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไปจนถึงปัญหาภายในประเทศ เช่น นโยบายบ้าน (housing) เป็นต้น เปิดทางไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 2008 ประธานาธิบดี George W. Bush ผู้ถูกเห็นว่า “การเป็นเจ้าของบ้านบ่งบอกถึง เสรีภาพ” (p. 211) ตลาตอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกาส่งผลต่อวิกฤติทางการเงิน บรรษัทการเงินต่าง ๆ ไม่ได้รับการโอบอุ้มอย่างเท่าเทียมกัน Merrill Lynch ได้รับการโอบอุ้มจาก Bank of America ในขณะที่ Lehman Brothers ก็ต้องล้มละลายไป (p. 219) บริษัทใหญ่ได้รับการดูแลจากโบนัซของ CEO จนถึงเงินอุดหนุนจนนำไปสู่ประโยค ‘Too Big Too Fail’ “ถ้าใหญ่แล้วล้มไม่ได้”

เศรษฐกิจอเมริกันถดถอย สภาวะแวดล้อมทางสังคมและความเป็นอยู่เสื่อมทราม ชนชั้นนำของสหรัฐอเมริกากลายเป็นจำเลยสำคัญจากการถดถอยของสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ภาพเสรีประชาธิปไตยถดถอยไปจนถึงความตายของเสรีประชาธิปไตยเป็นอะไรที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเสมอ อำนาจของชนชั้นทั้งภายนอกและภายในรัฐนำไปตอกย้ำความคิด ‘deep state’ ในสหรัฐอเมริกา ไม่ใช่เส้นทางคณาธิปไตย (oligarchy) มีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ

โดยทุก ๆ ฝ่ายพยายามดิ้นรนให้เศรษฐกิจประคองตัวไปได้ด้วยอะไรใหม่ ๆ ทุก ๆ อย่างสามารถที่เปลี่ยนออกมาเป็นเงิน ทุก ๆ คนสามารถที่จะเริ่มต้นธุรกิจของตัวเองได้ด้วยเทคโนโลยี บุคคลแต่ละคนสามารถจะเป็นผู้ประกอบการที่ต่างก็เป็นเจ้านายของตัวเอง เสรีภาพที่พวกอเมริกันฝันหาอยู่ตรงหน้า (p. 238) เช่น เมื่อมีรถของตัวเองก็สามารถขับรถหากินได้ หรือมีห้องว่างเปิดให้เช่า เป็นต้น เพียงแต่คนที่ประสบความสำเร็จหรือเอาตัวรอดในธุรกิจแบบ ‘gig economy’ ได้ส่วนใหญ่ก็มักจะมาจากครอบครัวร่ำรวย (p. 239)

ในปี ค.ศ. 2016 การขึ้นมามีอำนาจของประธานาธิบดี Donald Trump ทำให้ภาพการถดถอยของเสรีนิยมใหม่ชัดเจนมาก เมื่อ Trump ยืนยันว่าการเปิดพรมแดนและการค้าเสรีจะเป็นอันตรายต่อสหรัฐอเมริกา อเมริกาควรจะให้ความสำคัญกับคนที่มีบรรพบุรุษเป็นยุโรป ความสำคัญของอเมริกาอยู่ที่ในใจกลางประเทศไม่ใช่ตามชายฝั่ง (p. 248) ถึงแม้ว่าจะเป็นการกล่าวถึงคนผิวขาวใน

เมืองเล็ก เมืองที่ไม่ได้เป็นศูนย์กลาง ที่เป็นอนุรักษนิยมผู้เสียประโยชน์ การเมืองของ Trump เติบโตบนวิถีประชานิยมและชาตินิยม

ในอีกด้านหนึ่งด้วยช่องว่างทางชนชั้นที่ห่างไกลกันมหาศาลทำให้เส้นทางการคล้ายคลึงกับสังคมนิยมปรากฏขึ้นในสหรัฐอเมริกา การมีตัวเลือกในการเลือกตั้งแบบ Bernie Sanders (p. 255) โดย Sanders ก็โจมตีการค้าเสรี โดยเฉพาะการค้าเสรีกับจีน เพราะเป็นทำร้ายชนชั้นกรรมาชีพอเมริกัน เพียงแต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่าง Trump และ Sanders ก็คือฝ่ายหลังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนผิวขาวที่สืบเชื้อสายจากยุโรป (p. 259) นอกจากนั้น Trump ยังไม่ชอบเหล่าผู้มีอำนาจในระบบราชการของสหรัฐอเมริกาที่ปฏิบัติการอยู่นอกเหนือการควบคุมของฝ่ายบริหาร เช่น CIA FBI เป็นต้น ความหวาดวิตกต่อ ‘deep state’ (p. 270)

หนังสือเล่มนี้ให้ความสำคัญกับการเมืองภายในมากกว่าการเมืองระหว่างรัฐ เพราะหลังจากการสิ้นสุดอำนาจของ Barack Obama มาจนถึง Trump นั้นต่างก็รู้ดีถึงอำนาจของฝ่ายข้าราชการ เช่น CIA Pentagon ตลอดจนองค์กรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ที่ตกอยู่ในมือของ ‘Blob’ โดยคนต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้มีสังกัดในทางการเมือง แต่เคลื่อนไหวย้ายไปมาได้โดยไม่จำเป็นต้องอยู่กับพรรคใดพรรคหนึ่ง เช่น Victoria Nuland ผู้อยู่ได้กับทุกพรรคมานานถึง Biden ประสบการณ์สามสิบกว่าปีที่อยู่ร่วมกับรัฐมนตรีต่างประเทศมากกว่าสิบคนของ Nuland ทำให้เป็นผู้ทรงอิทธิพลขนาดที่จะกล่าวประโยค ‘Fuck EU’ ออกมาได้ เป็นต้น

เส้นทางของลัทธิการปกป้องทางการค้าที่เคยเป็นคำอภัยศกกลายเป็นคาถาสักดิ์ของทั้งเดโมแครตและรีพับลิกัน โลกาภิวัตน์ภายใต้อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้าถึงพิษสงของ “โครงสร้างอำนาจโลก” (global power structure) ที่แย่งงาน แย่งความมั่งคั่ง ฯลฯ ไปจากคนอเมริกัน โดยมีบรรษัทขนาดใหญ่ที่ได้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ (p. 279) จาก Trump ถึง Sanders และ Elizabeth Warren ต่างก็เกลียดชังบรรษัทขนาดใหญ่ไปจนถึงกลไกอื่นๆ เช่น ธนาคารกลางสหรัฐฯ เป็นต้น (p. 291) แต่ศัตรูสำคัญก็คือจีน

แต่ระเบียบเสรีนิยมใหม่ถึงจุดเสื่อมหรือไม่? เสื่อมขนาดไหน? เสื่อมขนาดที่ต้องการมีระเบียบใหม่หรือไม่ นั่นเป็นเรื่องของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ดูราวกับว่าไม่มีที่สิ้นสุด ความถดถอยของเสรีนิยมใหม่สะท้อนการถดถอยของสหรัฐอเมริกาหรือไม่? ถึงแม้ว่ารัฐมนตรีคลัง Janet Yellen ในรัฐบาลประธานาธิบดี Joe Biden จะยอมรับการค่อยๆ เสื่อมค่าของดอลลาร์ แต่สหรัฐอเมริกาไม่ได้มีแค่เงินดอลลาร์ กองทัพที่ยิ่งใหญ่ของอเมริกาก็ยังเป็นอะไรที่น่าเกรงขาม แม้ว่าสหรัฐอเมริกาก็ไม่เคยได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาดจากสงครามเกาหลีมาจนถึงสงครามอัฟกานิสถานก็ตาม